

Julia Kristeva: Holbein Halott Krisztusa

Ifj. Hans Holbein (1497-1543)

- Halott Krisztus festése: 1522
- Bázeli múzeumban található
- Hatás Dosztojevszkijre → kép leírása A félkegyelmű c. regényben
- Test láttán hogyan hitték, hogy feltámad?
- Ilyen borzalmas a halál → hogyan lehet legyőzni?

A szenvedő ember

- Ember nagyságú, profilból megfestett
- Emberi halál leplezetlen ábrázolása → nincs transzcendencia a képen → szorongás a nézőben
- Kép felső részére nehezedő sírkő → a halál véglegességének érzete

A magárahagyatottság kompozíciója

- Magányosan fekvő holttest
- Krisztus szenvedéseit 3 elem fejezi ki:
 - Hátracsukló fej
 - Sebhelyekkel borított jobb kéz görcsös összerándulása
 - Lábak helyzete
- Kompozíció középpontjában a kéz
- Színskála

- Szemlélőktől elválasztott test → távoli, elérhetetlen
- Krisztus az emberektől elzárva, az Atyától elhagyatva
- Pascal: sír elfedettségeinek hangsúlyozása – Krisztus búvóhelye

- Zárt, izolált kriptá → titok, titokzatosság
- Dátum és aláírás
- Keresztény szimbolikától mentes a kép – Holbein letisztáz, sűrít, tömörít
- Krisztus halála nem patetikusán ábrázolva – glória eltűnése a képről – Krisztus emberisége

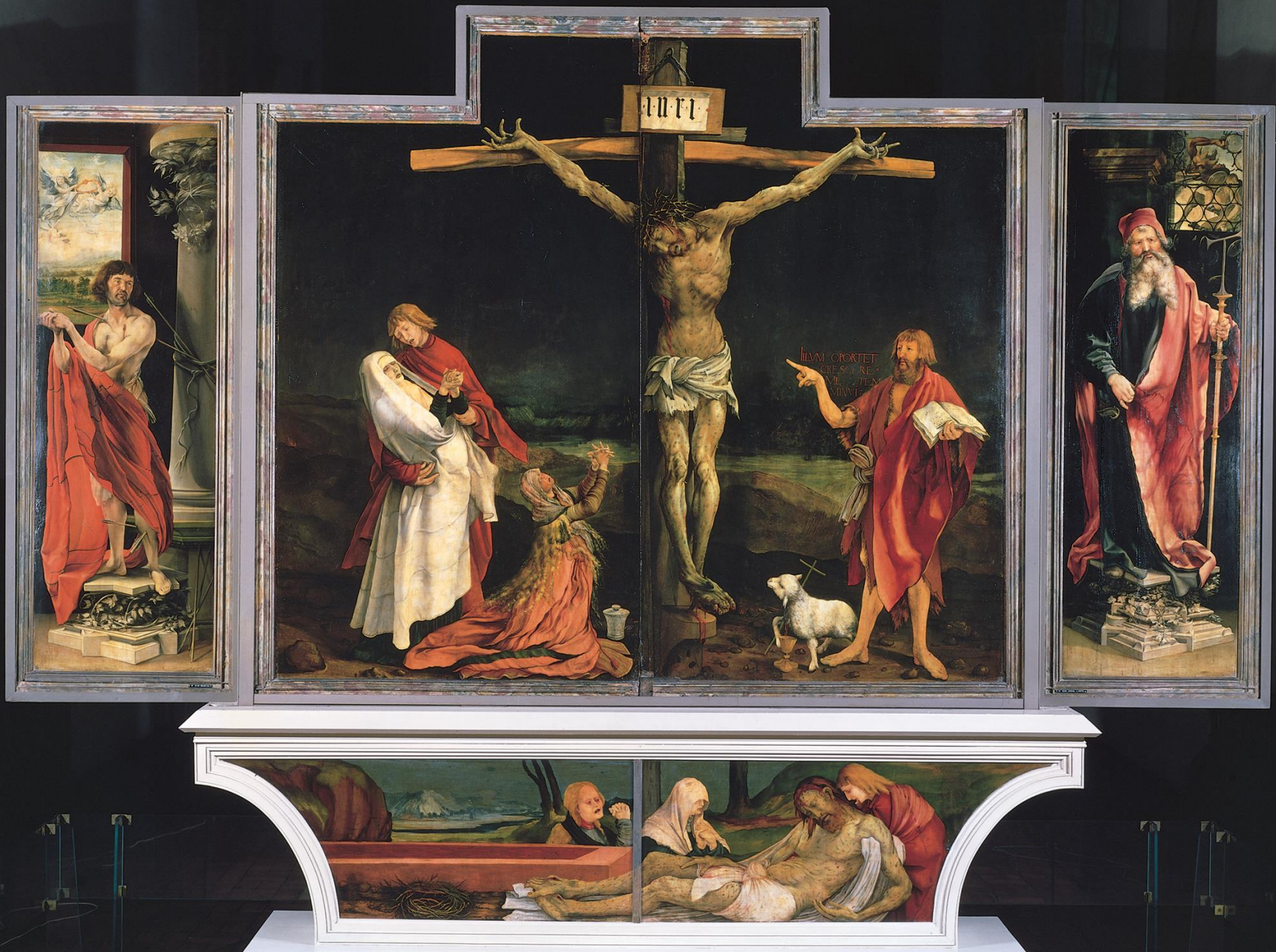

Képi előzmények

- 1500 körül a halott Krisztust megjelenítő reprezentációk elterjedtek voltak Közép-Európában: Lorenzetti, Villeneuve

- Holbein emberközelivé teszi a szenvedést, Krisztus szenvedéseit hétköznapivá alakítja
- Holbein látásmódja:
 - A halálnak alávetett ember
 - A halál nem a megváltás feltétele
 - A halál nem az ember bűnben fogant természetének velejárója
 - Új méltóság-érzet forrása

Történeti háttér

- 1521-1523 Bázeli képrombolás
- Felbolydult Európára jellemző kiábrándultság; erkölcsi igazság keresése
- → a művész nem hajlandó idealizálni
- Női portrék
- Holbein legtöbb képén jelen van a halál valamilyen formában
- → Holbein esztétikai érzékenységét egy-egy melankolikus momentum aktivizálta
- Készítettség az ember szembesítésére a halállal és a szenvedéssel

Vallási háttér - Jézus halála

- Luthernél a szenvedés mint a menny elérésének egyik útja
- Isten és ember közötti kapcsolat adományozó közbeiktatásával
- Krisztus halála, mint: szolgálat, váltság, áldozat, engesztelés és megbékélés

Hiátus és azonosulás

- Pszichoanalízis: törések → egyénné válásunk
- Cezúra/hiátus: az egyén lelki életéhez egy képet, egy történetet rendel hozzá – lelki egyensúlyra leselkedő veszélyek
- Kereszténység: Krisztus szívében végbemenő törések → saját életünkben lezajló drámákat és töréseket is tudatosítja
- → ez jelenik meg képekben

- Krisztus halála támasz a melankolikusoknak
- Krisztusi elhagyatottság
- Megváltás: Krisztus és hívek közötti „helyettesítés” → azonosulás – Krisztus szenvedéseiben, az üdvözülés ígéretében való osztozás
- Keresztény hit a hiátusból és depresszióból kiindulva, azokat felhasználva a hiátus és depresszió ellenszerévé válik

A meghasadttság megjelenítése

- Hegel: halál kettős szerepe a kereszténységben:
 - Természeti test természetes halála
 - „a legfelsőbb szeretet”, a „Másikért való legmagasabb rendű önfeláldozás”
- A halál természetessége és az isteni szeretet
→ meghasadttság
- Gótikus művészet: halál természetességének patetikus ábrázolása
- Itáliai művészet: túlvilági megdicsőülés ábrázolása a harmonikus kompozíciók és az áttetsző testek érzéki szépségének túlhangsúlyozásával

- Holbein Halott Krisztusa az ábrázolás meghasadásában
- „A szenvtelen fájdalom takarékos, kimért, a művész és a néző magányos merengésén átszűrt bemutatása marad.”
- Visszafogottság a kompozicionális eszközök és színek tekintetében
- Harmónia és mértéktartás
- Holbein minimalizmusa a meghasadtság metaforájának tekinthető: a kínzó melankólia élet és halál, értelem és értelmetlenség közötti csendes, kifinomult válasz

- Krisztus halálát látva a halált értelemmel ruházzuk fel
- Festő és szemlélő van jelen → magunkba roskadás, élet belső határainak szemlélése
- Válhat-e imádság a kép nézéséből?
- Holbein emberképe: titokzatosság, nincs mozdulat, mely az örömről árulkodna, nincs felfokozott emelkedettség, csak az evilágban való helytállás földi fáradtsága, magányosság